

Umut Oran
Basın Açıklaması
15.11.2014

- AKP'NİN MİLYARDERİ ÇOĞALTAN VATANDAŞI BATIRAN EKONOMİSİ
- 10 KAT ARTAN DOLAR MİLYARDERLERİ VERGİ ÖDERKEN NEREDELER?
- HADİ KALDIR BAKALIM ASGARİ ÜCRETEN VERGİYİ?

Bugün Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri *EŞİTSİZLİK*'tir. AKP politikaları gelirden vergide de fırsatta da vatandaşa adalet, eşitlik ve kalkınma getirmedir. Nitekim *Fransız Ekonomist Thomas Piketty*'nin Türkiye için önerdiği "**servet vergisi**"; gelir dağılımındaki adaletsizliği, büyüten çarpık vergi sistemini yeniden gündeme getirdi: Türkiye'de devlet vergiyi esas olarak **servet** sahiplerinden değil vatandaşın "**tüketiminden**" alıyor. Verginin yaklaşık yüzde 70'le büyük bölümünü KDV, ÖTV gibi adlar altında tüketimden alan Maliye, bütçeyi esas olarak bu dolaylı vergilerle finanse ediyor. Gelir düzeyine bakılmaksızın herkesten aynı miktar ve oranda tahsil edilen dolaylı vergiler; vergi adaletsizliğini derinleştiriyor, gelir dağılımını bozuyor. Sonuç:Avrupa'da gelir dağılımı en bozuk ülke Türkiye.

12 YILDA TÜKETİMDEN 1.6 TRİLYON VERGİ

AKP hükümetleri, 2003 başından Eylül 2014 sonuna kadar olan dönemde, ülke genelinde toplam 2 trilyon 261 milyar liralık vergi tahsil etti. Bunun da yüzde 67.1 oranındaki 1 trilyon 561 milyar liralık bölümü, tüketim mallarının fiyatı içinde peşin ödenen KDV, ÖTV gibi "dolaylı" vergi kalemlerinden elde edildi. AKP iktidarları döneminde tahsil edilen her 100 TL'lik verginin 67 TL'sini, akaryakıt, motorlu taşıt, sigara, alkollü içki, dayanıklı tüketim, kolalı gazoz vb. tüketim maddelerinden alınan ÖTV ile dâhilde ve ithalden alınan KDV başta "**dolaylı**" vergiler oluşturdu. Toplam tahsilatta gelir ve kâr üzerinden alınan vergilerin payı yüzde 30.4'te, mülkiyet vergilerinin payı ise sadece yüzde 2.4'te kaldı.

Dolaylı vergiler kapsamında 12 yılda 403.1 milyarı ithalde ve 263.4 milyarı dâhilde olmak üzere toplam 666.5 milyar liralık **KDV** toplandı. Hükümet, aynı dönemde **akaryakıt, doğal gaz, motorlu taşıt alımları, içki, sigara, kolalı gazoz, dayanıklı tüketim malları** ve diğer ürünlerin tüketiminden toplam 588.1 milyar liralık **ÖTV** tahsilatı gerçekleştirdi. ÖTV'nin 322.4 milyar lira ile yarıdan fazlası **akaryakıt ve doğal gaz** tüketiminden elde edildi. ÖTV gelirinde; motorlu taşıt alımları ile sigara ve diğer tütün mamullerinin tüketiminden elde edilen tutar da önemli bir yer tuttu. AKP döneminde yurttaşlar dolaylı vergi niteliğinde ayrıca; resmi işlemlere toplam 74.8 milyar liralık **harç**, 57.3 milyar liralık da **Damga Vergisi** ödedi. Yine dolaylı nitelikteki cep telefonu abonelerinden alınan **Özel İletişim Vergisi**nde toplam tahsilat 43.6 milyar liraya ulaştı. Bankacılık işlemleri yapanlar toplam 43.3 milyar liralık **Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi** ödedi. Spor müsabakalarına dayalı müşterek bahisler, at yarışları ve diğer şans oyunu oynayanlardan da toplam 4.9 milyar liralık **Şans Oyunları Vergisi** toplandı. 2002-2013 döneminde dolaylı vergilerde yıllık tahsilat tutarı 5 katlık artışla 38.5 milyar liradan 225.5 milyar liraya yükseldi. Toplam vergi geliri içinde dolaylı vergilerin 2002'de yüzde 64.5 olan oranı, 2013'te yüzde 69.2'ye ulaştı.

Buna karşılık aynı dönemde **doğrudan** (vasitasız) vergilerdeki toplam tahsilat ise 742.6 milyar lira ile dolaylı vergilerin yarısına bile ulaşmadı. Üstelik bu kapsamda **Gelir Vergisi** mükelleflerinden yapılan toplam 687 milyar tahsilatın da tamamına yakını ücret ve

maaşlardan yapılan kesinti oluşturuyor. Aynı dönemde **Kurumlar Vergisi** mükelleflerinden yapılan tahsilatın 221.5 milyar; **veraset ve intikaller** ile motorlu taşıt sahiplerinden alınan mülkiyet vergilerindeki toplam tahsilatın ise 55.4 milyar lirada kaldığı dikkati çekiyor.

TBMM’de görüşmeleri devam eden 2015 yılı bütçesinde de vergi gelirlerinin büyük bölümü yine vatandaşların tüketiminden alınan dolaylı vergilerden öngörülüyor.

GELİR DAĞILIMI ADALETSİZLİĞİ BÜYÜDÜ

TÜİK’in 2013 Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması’na göre en varlıklı yüzde 10’luk nüfus gelirin yüzde 31.3’ünü alırken, en yoksul yüzde 10’un payı sadece yüzde 2.3’te kalıyor. En varlıklı ve en yoksul yüzde 10’luk dilimler arasındaki gelir farkı yaklaşık 14 kata ulaşıyor. Türkiye’de gelir dağılımı adaletsizliği korkunc boyutlarda. Bir ülkede milli gelirin dağılımının adaletli olup olmadığını ölçmeye yarayan **Gini** katsayısı da gelir adaletsizliğinin kronikleştiğini gösteriyor. 2005’te 0.380 düzeyinde bulunan Gini katsayısı 2013 itibariyle 0.400 oldu. Herkesin aynı gelire sahip olduğu bir toplumun Gini katsayısı 0 olurken, tüm gelirin bir kişide toplandığı toplumun Gini katsayısı 1 çıkıyor. Gini katsayısına göre Avrupa’da gelir dağılımı en bozuk ülke Türkiye.

JAPONYA’DA 15, TÜRKİYE’DE 44 DOLAR MİLYARDERİ

2002 yılında Türkiye’de sadece 4 dolar milyarder bulunuyordu. AKP döneminde buna 40 milyarder daha eklendi. Kişi başına milli geliri zorlamayla 10 bin dolar civarında gösterilen Türkiye’de 44 dolar milyarder bulunuyor. Buna karşılık 40 bin dolar dolayındaki kişi başına milli geliriyle dünyanın en gelişmiş ülkelerinden biri olan Japonya’da ise bu sayı sadece 15. Petrol zengini Suudi Arabistan’da 8, Mısır’da 7, Kuveyt’te 5, BAE’de 4 dolar milyarder bulunuyor. AKP döneminde artan dolar milyarder sayısı, Türkiye’nin büyüyüp kalkındığını değil, servet transferi yoluyla gelir dağılımındaki bozulmanın arttığını; az sayıdaki zengin servetine servet katarken, milyonların giderek daha da yoksullaştığını gösteriyor.

RESMİ VERİLERE GÖRE BİLE 22 MİLYON YOKSUL VAR

TÜİK araştırmasında 2013 itibariyle 10 bin 24 (aylık 835) TL olarak baz alınan eşdeğer hane halkı kullanılabilir “**medyan**” gelirinin yüzde 70’i üzerinden **yoksulluk sınırı** yıllık 7 bin 16 (Aylık 585) lira kabul edildiğinde, ülkedeki yoksul sayısı yaklaşık 22 milyon kişi çıkıyor. Buna göre yoksul sayısının son 6 yılda 1.4 milyon kişi arttığı görülüyor. Ancak baz alınan en yüksek yoksulluk sınırı bile, yoksulluğun boyutunu yansıtmaktan uzakta bulunuyor. TÜİK’in 2013 itibariyle yüzde 70’lik medyan gelire göre aylık 585 TL olarak belirlediği yoksulluk sınırı, asgari ücretin bile çok altında bulunuyor.

NÜFUSUN YARISI “MADDİ YOKSUNLUK” İÇİNDE

Toplam nüfusun yaklaşık yüzde 40’ının konutunda “**sızdıran çatı, nemli duvar, çürük pencere**” gibi sorunları bulunuyor. **İzolasyon nedeniyle evinde ısınamayanların** oranı yüzde 42.2. Nüfusun yüzde 25.2’si konutunda yeterli ışık olmadığı için karanlıkta yaşıyor. Nüfusun yüzde 65.4’ü, konut kredisi dışında sürekli taksit ödüyor. Her 5 vatandaştan 4’ü “**evden uzakta bir haftalık tatil**” yapacak para bulamıyor. Nüfusun yüzde 49’u “beklenmedik harcamalarını” ve yüzde 75.5’i “**yıpranmış, eskimiş mobilyalarını** yenileyemiyor. **İki günde**

bir et, tavuk ya da balık içeren yemek masrafının karşılayamayanların oranı yüzde 46.1. Hane halklarının yüzde 35.1'i kendisine yeni giysiler alamıyor. Ciddi finansal sıkıntıyla karşı karşıya olan nüfusun oranı olarak tanımlanan ve belirlenmiş 9 maddeden en az 4'ünü karşılayamama durumunu tanımlayan "maddi yoksunluk" oranı yüzde 49.7'ye ulaşıyor. Yani nüfusun yarısı maddi yoksunluk içinde.

İŞTE ÖVÜNDÜKLERİ "YENİ TÜRKİYE"...

1950'lerden bu yana Türkiye'yi yöneten sağ iktidarlar, orta sınıfı güçlendirmek yerine, küçük bir grubun servetini büyüten ekonomik politikalar izlediler. *Menderes'in hayali "Her mahallede bir milyoner" yaratmaktı.* Bu anlayış, 12 yıllık AKP döneminde en çarpıcı biçimde hayata geçirildi. İktidarı ile eş zamanlı küresel likidite bolluğunda ekonominin ipini sıcak paraya bağlayan AKP, borçlanma ve tüketim çılgınlığını teşvik etti. Ekonominin ortalamada ancak yüzde 4.9 büyüebildiği bu dönemde, bizzat iktidar üyeleri ve ona yakın çevreler başta küçük bir kesim gerçekten astronomik hızla büyüdü, servetine servet kattı. Ülke AVM'lerle donatıldı, tüneller, altgeçitler, iş kuleleri, gökdelenler, toplu konutlar çoğaldı. AKP'li yıllar "Türkiye'nin uçuşa geçtiği" bir dönem olarak pazarlandı. Ülkenin hızla kalkındığı, zenginleştiği algısı oluşturuldu. Türkiye'nin "parlayan yıldız" olduğu illüzyonu yaratıldı. Türkiye'nin algı yönetimi AKP'yi iktidarda tuttu.

Oysa hızla kalkınan, büyüyen sadece küçük bir kesimdi. AKP döneminde, orta sınıf kalmadı, yoksullar ordusuna milyonlar eklendi. Milyonlarca yurttaş yardımlara bağımlı hale getirildi. Yani zengin çok daha zengin, yoksul daha da yoksul oldu. **İktidarın yarattığı şaibeli sermaye gruplarının trilyonluk borçları bir kalemde silinirken, vatandaş benzin yerine vergi yaktı, su yerine vergi içti, gıda yerine vergi tüketti. Devletin kesesi, vatandaşın tüketiminden alınan vergilerle şişti.** Bir ülkede demokrasi ve hukuk devleti yok edilirse; ekonomide denge ve denetleme mekanizmaları ortadan kaldırılırsa, bu sonuç kaçınılmazdır.

İşte Erdoğan'ın iftihar ettiği yeni Türkiye: Bir yandan iktidar eliyle servetine servet katan yandaş sermaye, diğer taraftan aşına, işine, ekmeğine suyuna toprağına zeytinine göz dikilen garip gureba. Kısacası AKP 'yandaşsan, bendensen zengin ol, vatandaşsan fakir kal' diyor. AKP'ye çağrıda bulunuyorum: Yiğitsen, dediğin gibi dünyanın en büyük ekonomilerindensen hadi kaldır bakalım asgari ücretten vergiyi? Zaten 'asgari' olan ücretten niye vergi alıyorsun?

EK:

AKP vergiyi kimlerden topladı? (Ocak 2003-Eylül 2014)

	Tahsilat (Milyar TL)	Pay (%)
DOĞRUDAN VERGİLER	742,6	32,8
Gelir ve Kazanç Üzerinden	687,2	30,4
-Gelir Vergisi	465,7	20,6
-Kurumlar Vergisi	221,5	9,8
Mülkiyet Üzerinden	55,4	2,4
-Veraset ve İntikal Vergisi	2,2	0,1
- Motorlu Taşıtlar Vergisi	53,2	2,4
DOLAYLI VERGİLER	1.516,20	67
Dâhilde Alman KDV	263,4	11,7
ÖTV	588,1	26
Petrol ve Doğalgaz Ürünleri	322,4	14,3
Motorlu Taşıtlar Araçları	65,8	2,9
Alkollü İçkiler	32,4	1,4
Tütün Mamulleri	147,7	6,5
Kolalı Gazozlar	3,2	0,1
Dayanıklı Tüketim ve Diğer	16,5	0,7

BSMV	43,3	1,9
Şans Oyunları Vergisi	4,9	0,2
Özel İletişim Vergisi	43,6	1,9
Dış ticaretten alınan vergiler	440,9	19,5
Gümrük Vergileri	36,8	1,6
İthalde Alınan KDV	403,1	17,8
Diğer	1	0
Damga Vergisi	57,3	2,5
Harçlar	74,8	3,3
DİĞER	2,5	0,1
TOPLAM VERGİ GELİRİ	2.261,30	100
VERGİ DIŞI GELİRLER	491,1	21,7
TOPL. BÜTÇE GELİRİ	2.752,50	121,7

Gelire dayalı göreceli yoksulluk sınırlarına göre yoksul sayıları

Medyan gelire oran olarak	Yoksulluk sınırı (TL)		Yoksul sayısı (Bin kişi)		Yoksulluk oranı (%)	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013
40%	2.433	4.008	6.799	6.788	11,1	9,1
50%	3.041	5.007	11.163	11.137	18,0	15,0
60%	3.649	6.012	16.053	16.706	25,2	22,4
70%	4.257	7.016	20.595	21.979	31,9	29,5